

FRÁSÖGN

af ársfundi Vestnorræna ráðsins í Runavík í Færeyjum 10.-13. ágúst 2015

Af hálfu Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins sóttu ársfundinn Unnur Brá Konráðsdóttir, formaður, Vigdís Hauksdóttir, varaformaður, Páll Valur Björnsson, Páll Jóhann Pálsson, Lilja Rafney Magnúsdóttir og Oddný G. Harðardóttir, auk Vilborgar Ásu Guðjónsdóttur, ritara Íslandsdeildar. Helstu mál á dagskrá voru málefni norðurslóða, með áherslu á sjávarútvegsmál, fríverslun, samgöngur og innviði. Samhliða ársfundi var haldið upp á 30 ára afmæli Vestnorræna ráðsins í Runavík og Þórshöfn.

Á afmælishátíð ráðsins í Runavík var forseti Íslands, Ólafur Ragnar Grímsson, sæmdur heiðursverðlaunum ráðsins, sem voru þar veitt í fyrsta sinn. Verðlaunin hlaut forsetinn fyrir að hafa lagt áherslu á sterkari stöðu vestnorræna svæðisins á norðurslóðum, hvatt Vestnorræna ráðið til að auka sýnileika sinn alþjóðlega og vakið athygli á vestnorræna svæðinu í samræðum sínum við leiðtoga annarra ríkja, viðskiptalífíð og fræðimenn.

Afmælisfund ráðsins í Norðurlandahúsinu í Þórshöfn ávörpuðu meðal annars forseti Íslands, Sigmundur Davíð Gunnlaugsson, forsætisráðherra Íslands, Kim Kielsen, formaður heimstjórnar Grænlands, og Unnur Brá Konráðsdóttir, formaður Íslandsdeildar og varaformaður Vestnorræna ráðsins. Í ræðu sinni lýsti Ólafur Ragnar þeirri nýju stöðu sem vestnorrænu ríkin hefðu öðlast vegna aukins mikilvægis norðurslóða og vaxandi áhuga allra helstu forysturíkja heims á þátttöku í þróun nyrsta hluta jarðarinnar. Hann lagði áherslu á mikilvægi þess að löndin bæru gæfu til að nýta vináttu sína, gagnkvæmt traust og sameiginlega reynslu til að efla samstöðuna. Sigmundur Davíð Gunnlaugsson sagði samstarf þjóðanna hafa þróast mikið á undanförunum 30 árum og áherslan væri nú á sameiginlega hagsmuni þjóðanna á norðurslóðum. Breytingar á svæðinu fælu bæði í sér möguleika og áskoranir. Einungis með því að vinna saman gætu vestnorrænu löndin nýtt möguleikana og tekist á við áskoranirnar. Kim Kielsen sagði samstarfið innan Vestnorræna ráðsins sýna hvernig löndin þrjú gætu náð lengra saman en hvert fyrir sig. Hann sá fram á að ráðið mundi eiga sinn þátt í að auka og dýpka vestnorræna samvinnu enn frekar á næstu árum. Unnur Brá Konráðsdóttir sagði öflugasta tæki Vestnorræna ráðsins vera að ályktanir þess væru lagðar beint fyrir þjóðþing landanna þriggja til samþykktar. Það væri vopn sem ráðið mætti aldrei láta af hendi. En það væri ekki nóg að hafa sterkan vilja, það yrði einnig að sjá til þess að tillögurnar kæmst til framkvæmda. Þar treystu þingmenn á vilja framkvæmdarvalds landanna þriggja. Fjögur mál mundu brenna heitast á Vestnorræna ráðinu á næstu árum; fríverslun, samgöngur, málefni hafsins og norðurslóðir. Vestnorræna ráðið legði til að ríkisstjórnir landanna þriggja ynnu að því að kortleggja kosti og galla stofnunar vestnorræns fríverslunarsvæðis, sameiginlegrar vestnorrænnar langtímastefnu fyrir samgöngur og innviði, aukin samstarfs á sviði sjávarútvegs og sameiginlegrar stefnu um málefni norðurslóða. Unnur sagði enn fremur að Vestnorræna ráðið mundi halda áfram að skapa sér sess alþjóðlega, fyrst og fremst með því að vera virkir þátttakendur í Arctic Circle-ráðstefnunni. Á þeim vettvangi hefði ráðið rætt og mundi halda áfram að ræða lýðræði á norðurslóðum. Það ættu ekki einungis að vera embættismenn, alþjóðastofnanir og –fyrirtæki sem vísuðu veginn, heldur fólkið sem býr á svæðinu. Það væru þjóðkjörnir þingmenn norðurslóða sem bæru ábyrgð á að vernda réttindi íbúa svæðisins. Vestnorræna ráðið gæti verið fyrirmynd að því hvernig þjóðþing geta haft bein áhrif á ákvarðanatöku um málefni norðurslóða.

Í kjölfar afmælishátíðarhalda setti Bill Justinussen, formaður Vestnorræna ráðsins, ársfund ráðsins í Runavík. Fyrst ávörpuðu fundinn fulltrúar Norðurlandaráðs, norska stórþingsins, Vestnorræna sjóðsins, Norræna Atlantssamstarfsins, Norræna ungmennafélags Færeyja og Færeyjaháskóla. Í ræðu sinni sagði Höskuldur Þórhallsson, forseti

Norðurlandaráðs, frá áherslu formennsku Íslands í Norðurlandaráði á öryggis- og varnarmál og norðurslóðir, sem í fælist m.a. að stuðla að umfjöllun um málefni Vestur-Norðurlanda. Í tilefni af 10 ára afmæli samstarfssamnings Vestnorræna ráðsins og Norðurlandaráðs bauð hann Vestnorræna ráðinu til umræðna um endurskoðun á samningnum og lagði til að fyrsti fundur yrði á meðan á þingi Norðurlandaráðs í Reykjavík í október nk. stendur.

Því næst ávörpuðu fundinn vestnorrænu samstarfsráðherrar Norðurlandanna, Eygló Harðardóttir fyrir Íslands hönd, Doris Jakobsen, fyrir Grænlands hönd, og Elisabeth Franciska, ráðgjafi í utanríkisráðuneyti Færeyja, fyrir hönd Anniku Olsen, samstarfsráðherra Færeyja, sem forfallaðist vegna veikinda. Eygló rifjaði upp Vestnorræna kvennáþingið á Egilsstöðum árið 1992 og vakti upp þá hugmynd að endurvekja þingið. Doris Jakobsen sagði samning Vestnorræna ráðsins við Norðurlandaráð hafa verið mikilvæg tímamót og hvatti Vestnorræna ráðið til að nýta meira rétt sinn til að leggja fram tillögur á vettvangi Norðurlandaráðs. Fyrir hönd Anniku Olsen sagði Elisabeth að markmið Vestnorræna ráðsins ætti ekki einungis að felast í því að hafa áhrif á stefnur stjórnvalda landanna heldur einnig á viðskiptalífið. Í umræðum spurði Oddný Harðardóttir ráðherrana um vestnorrænt samstarf um leiðir til að mæta sjálfsmorðstíðni í löndunum. Eygló sagði slíkt samstarf ekki til staðar ennþá en það væri full ástæða til að hefja það. Doris sagði að Grænland hefði komið í framkvæmd forvarnaráætlun gegn sjálfsmorðum. Oddný spurði einnig hvort vestnorrænt samstarf væri um jafnréttismál á grundvelli kynjaðrar hagstjórnar og fjárlagagerðar. Eygló sagði að íslenska fjármálaráðuneytið héldi áfram þeirri vinnu sem Oddný leiddi í sinni ráðherratið og að Ísland og fleiri Norðurlönd gætu deilt reynslu sinni og hvatt önnur lönd á norðurslóðum til að taka upp slíka fjárlagagerð. Doris sagði að dregið hefði úr launamisrétti á Grænlandi og að það væru fleiri konur í áhrifastöðum í landinu en áður. Lilja Rafney Magnúsdóttir spurði ráðherrana meðal annars um hvað stjórnvöld landanna hefðu gert til þess að greina ástæður fyrir fækkun kvenna á Vestur-Norðurlöndum. Eygló sagði vandamálið einnig vera til staðar í dreifbýli í Noregi, Svíþjóð og Danmörku og skoða ætti möguleikann á að fá fjármagn frá norrænu ráðherranefndinni í sameiginlega rannsókn á vandanum. Doris sagðist ætla að ræða málið í heimastjórn Grænlands. Lilja spurði einnig um vestnorrænt samstarf í ferðapjónustu. Eygló sagði að unnið væri að því að bæta samgöngur og samskipti milli landanna. Doris sagði að Grænland þyrfti fyrst og fremst að styrkja innviði í landinu til að geta aukið ferðapjónustu.

Samþykkt var að næsta þemaráðstefna ráðsins verði á Suðurnesjum í janúar 2016 og að þemaefnið verði staða lýðræðis á vestnorræna svæðinu. Ársfundurinn samþykkti þrjár ályktanir sem verða sendar áfram til þjóðþinga landanna þriggja til umfjöllunar og samþykktar. Sú fyrsta beinir því til stjórnvalda landanna að stofna vinnuhóp víðeigandi fagaðila sem fengi það verkefni að kortleggja þann sameiginlega ávinning sem vestnorrænn fríverslunarsamningur og vestnorrænt viðskiptaráð gætu falið í sér. Önnur ályktun beinir því til stjórnvalda landanna að vinna greiningu á möguleikanum á sameiginlegri vestnorrænni langtímastefnu fyrir samgöngur og innviði. Þriðja ályktunin beinir því þá til stjórnvalda landanna að vinna sameiginlega greiningu á því hvernig löndin geti aukið samstarf sitt á sviði sjávarútvegs. Fundurinn samþykkti einnig fjórar yfirlýsingar. Í þeirri fyrstu er lýst yfir stuðningi við rétt Færeyinga til grindhvalaveiða og réttur vestnorrænu landanna til að nýta allar lifandi sjávarauðlindir hafsins á sjálfbæran hátt undirstrikaður. Í annarri yfirlýsingunni eru menningarmálaráðuneyti landanna hvött til að vinna með sveitarfélögum innanlands að því að skipuleggja árlega vestnorrænan dag á landsbyggðinni. Í þriðju yfirlýsingunni er hvatt til stofnunar á eftirskólum (d. efterskole) í vestnorrænu löndunum, þar sem ungt fólk frá löndunum þremur getur komið saman og kynnst menningu hvert annars. Í fjórðu yfirlýsingunni er loks lýst yfir stuðningi við stofnun vestnorræns ungmennaráðs sem er nú í undirbúningi. Lars Emil Johansen, formaður landsdeildar Grænlands og forseti Grænlandspings, var þá kjörinn formaður ráðsins fram að næsta ársfundi. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is

